

Ristijärvi 2018

Ristijärven Emäjoen arkeologinen täydennysinventointi



Hans-Peter Schulz ja Inga Nieminen 27.8.2018

Kansikuva: Emäjokea kuvattuna Sikovirran kohdalta.



KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU



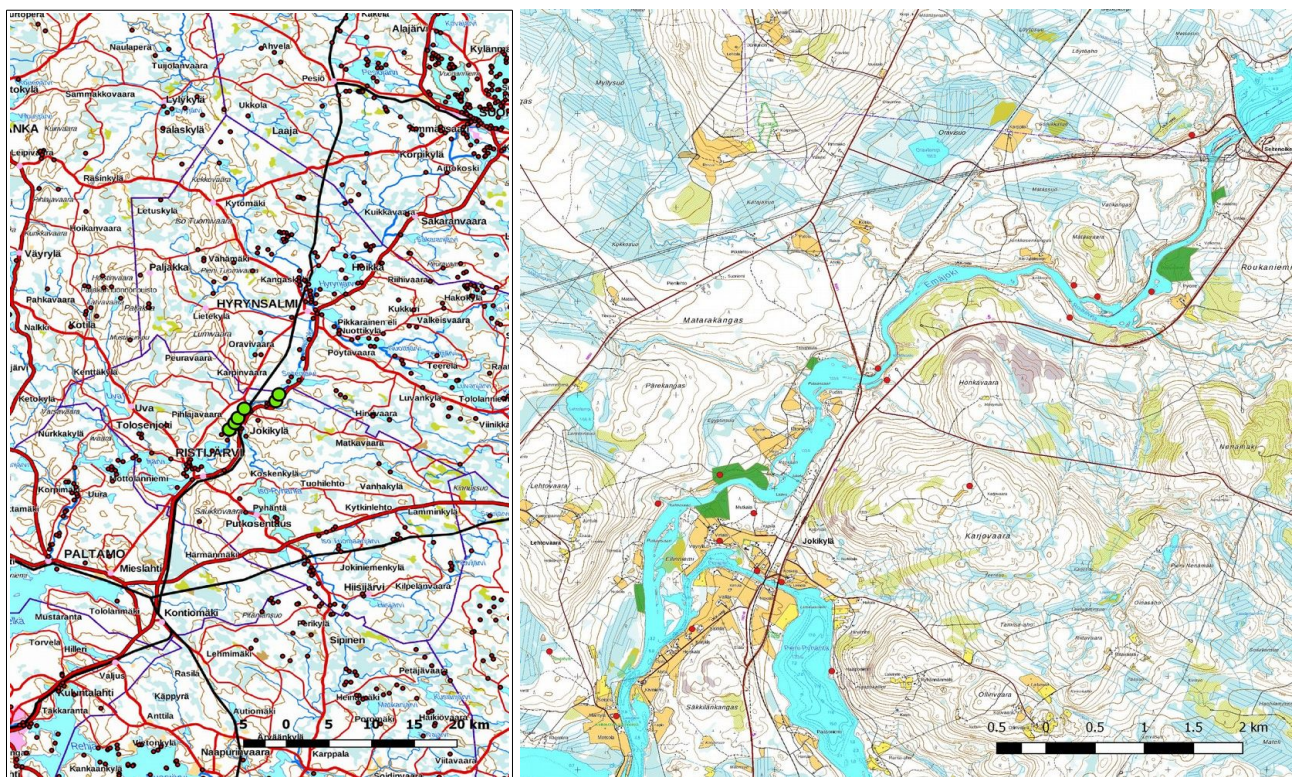
Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	1
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	1
3. Valokuvat.....	2
4. Tulokset.....	7
5. Yleiskartta.....	7
6. Kohdetiedot.....	8
7. Aineistoluettelo.....	14



1. Perustiedot

Inventointialue: ranta-asemakaava Ristijärven keskustasta noin 6-13 km koilliseen
Tilaaja: KimmoKaava T:mi
Inventoinnin laji: täydennysinventointi
Kenttätyöaika: 17.7.2018, yhteensä 1 kenttätyöpäivä
Karttanumerot: TM35-lehtijako, R5132R, R5131R
vanha yleislehtijako, 344307
Korkeus: n. 132,50 – 147,50 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Kainuun museo (digitaalinen kopio)
Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: 2014 inventointi Oili Räihälä, Sikovirta



Kartta 1. Kohdealueiden sijainti vihreinä ympyröinä ja alueina. Tunnetut muinaisjäännökset punaisena pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasterit 1:250 000 ja 1:20 000 8/2018.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

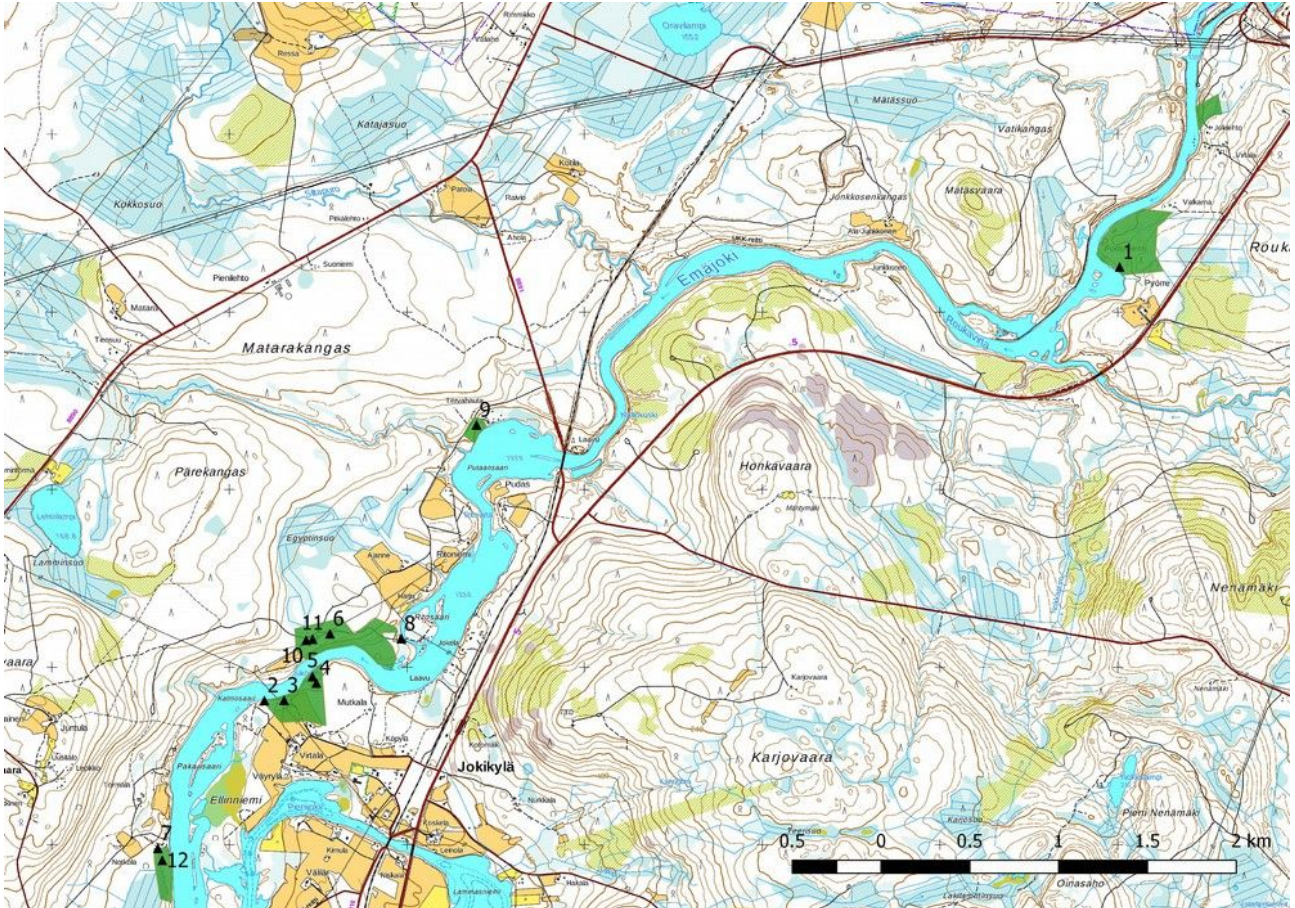
Inventointialueet sijaitsevat noin 6-13 km Ristijärven kirkonkylästä koilliseen Emäjoen molemmilla puolilla. Kaava-alueelle on tehty arkeologinen inventointi kesällä 2016 Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelun Hans-Peter Schulzin toimesta. Inventoinnissa löydettiin tuolloin viisi uutta kohdetta, joista yksi sijaitsee nyt tarkastetulla alueella. Inventoinnin jälkeen kaava-alue on laajentunut Emäjoen länsi-puolelle neljän ja itä-puolelle kahden rakennuspaikan verran. Laajennusalueilla sijaitsee yksi tunnettu kiinteä muinaisjäännös, joka on tervahautakohde Sikovirta (mj-numero 1000030071). Inventoinnissa löytyi lisäksi kolme uutta muinaisjäännöskohdetta (tervahautaa).

Esiselvityksessä käytettiin alueella ja lähialueella aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksia. Lisäksi käytettiin GTK:n kallio- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia, korkeusmallia sekä la-



serkeilausaineiston pistepilviaineistoa. Maastoinventointi perustui pääosin pintahavainnointiin. Kaikki laajennusalueet tarkastettiin vähintään yleispiirteisesti. Alueen historiallinen maankäyttö ja topografia on esitetty vuoden 2016 raportissa.

3. Valokuvat



Valokuvauspaikat 1-12, kuvat 9-12 ovat kohdekuvausten yhteydessä.



Kuva 1. Pottusaari kuvattuna länteen.



Kuva 2. Mutkala Kalmosaari kuvattuna länteen.



Kuva 3. Mutkala kuvattuna Kalmosaaresta kaakkoon.



Kuva 4. Rantatörmää Sikovirran yläpuolella kuvattuna kaakkoon.



Kuva 5. Rantatörmää Sikovirran yläpuolella kuvattuna lounaaseen.



Kuva 6. Rantaniittyä Sikovirran pohjoispuolella kuvattuna kaakkoon.



Kuva 7. Notkola kuvattuna eteläkaakkoon.



Kuva 8. Silta Ritosaarelle kuvattuna itään.



4. Tulokset

Inventoinnissa tarkastettiin yksi tunnettu tervahauta Sikovirta (mj-tunnus 1000030071). Lisäksi kartoitettiin kolme uutta tervahautaa Matarakangas, Notkola ja Sikovirta 2. Kaavalla voi olla vaikutusta kaikkiin neljään muinaisjäännökseen.

Lestijärvellä ja Turussa, 27.8.2018

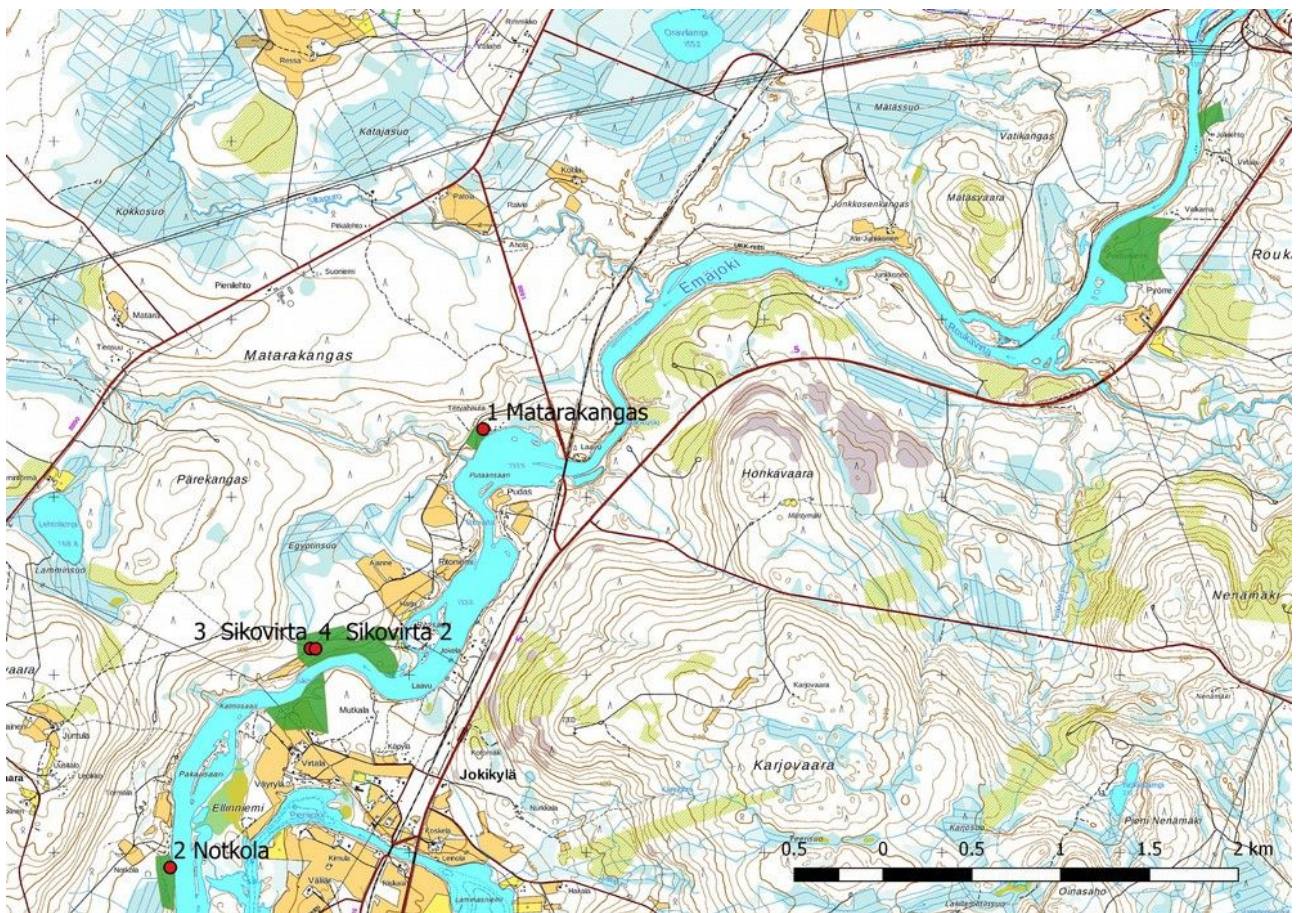
Hans - Peter Schulz

Inga Nieminen

Hans-Peter Schulz

Inga Nieminen

5. Yleiskartta



Arkeologiset kohteet: 1. Matarakangas 2. Notkola 3. Sikovirta 4. Sikovirta 2. Kaavan laajennusalueet vihreänä. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2018.



6. Kohdetiedot

Muinaisjäännökset

1. Matarakangas

<i>Mj-rekisteri:</i>	-
<i>Laji:</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi:</i>	työ- ja valmistuspaikat
<i>Tyypin tarkenne:</i>	tervahaudat
<i>Ajoitus yleinen:</i>	historiallinen aika
<i>Lukumäärä:</i>	1
<i>Paikkatiedot:</i>	
<i>Karttanumerot:</i>	
TM35-lehtijako	R5132R
vanha yleislehtijako	344307
<i>Koordinaatit:</i>	P: 7161382 I: 563418
	z n. 137,50 m mpy
<i>koord.selite:</i>	gps-mittaus, kuopan keskeltä
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	-

Kuvaus: Noin 15 m halkaisijaltaan oleva tervahauta, jonka halssi suuntautuu koilliseen. Päällä kasvaa eri ikäistä havupuustoa, pintakasvillisuutena varpuja. Tervahauta on merkitty peruskartalle.



Kuva 9. Tervahauta Mataraniemi kuvattu koilliseen.



Matarakangas.

2. Notkola

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

-
kiinteä muinaisjäännös
työ- ja valmistuspaikat
tervahaudat
historiallinen aika
1

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako
vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

R5132R
344307
P: 7158915 I: 561657
z n. 137,50 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat tutkimukset:

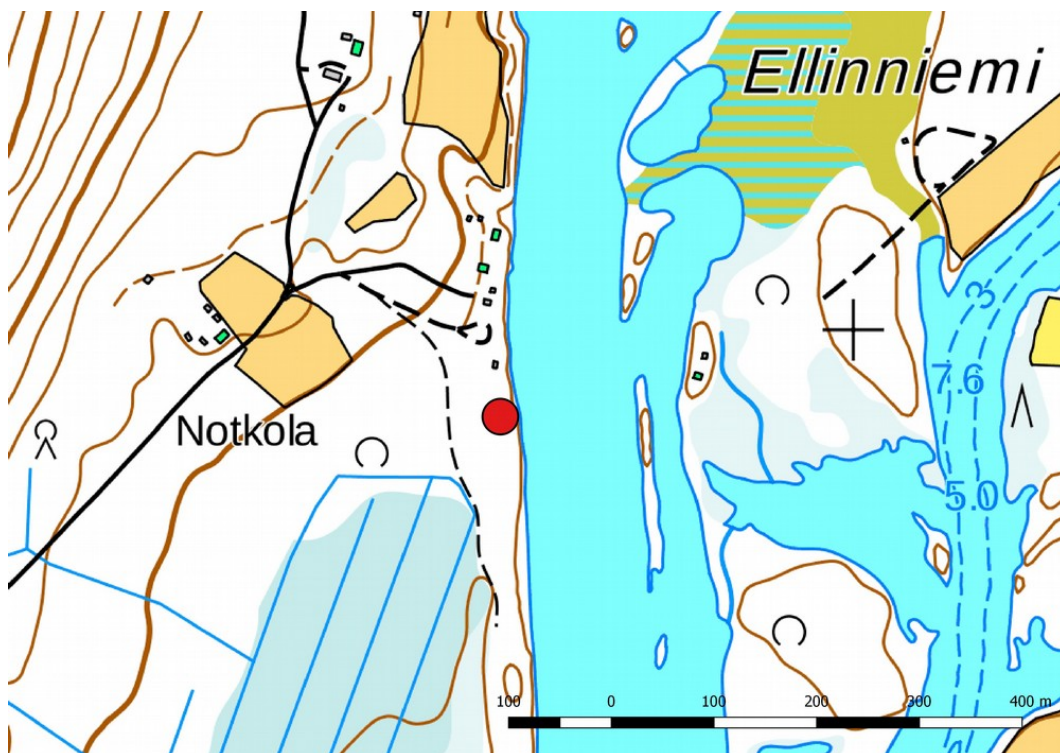
gps-mittaus, kuopan keskeltä
pintahavainnointi

-

Kuvaus: Noin 17 m halkaisijaltaan oleva tervahauta, jonka halssi suuntautuu joelle. Päällä kasvaa eri ikäistä puustoa ja katajaa.



Kuva 12. Notkola tervahauta kuvattu itään.



Notkola.



3. Sikovirta

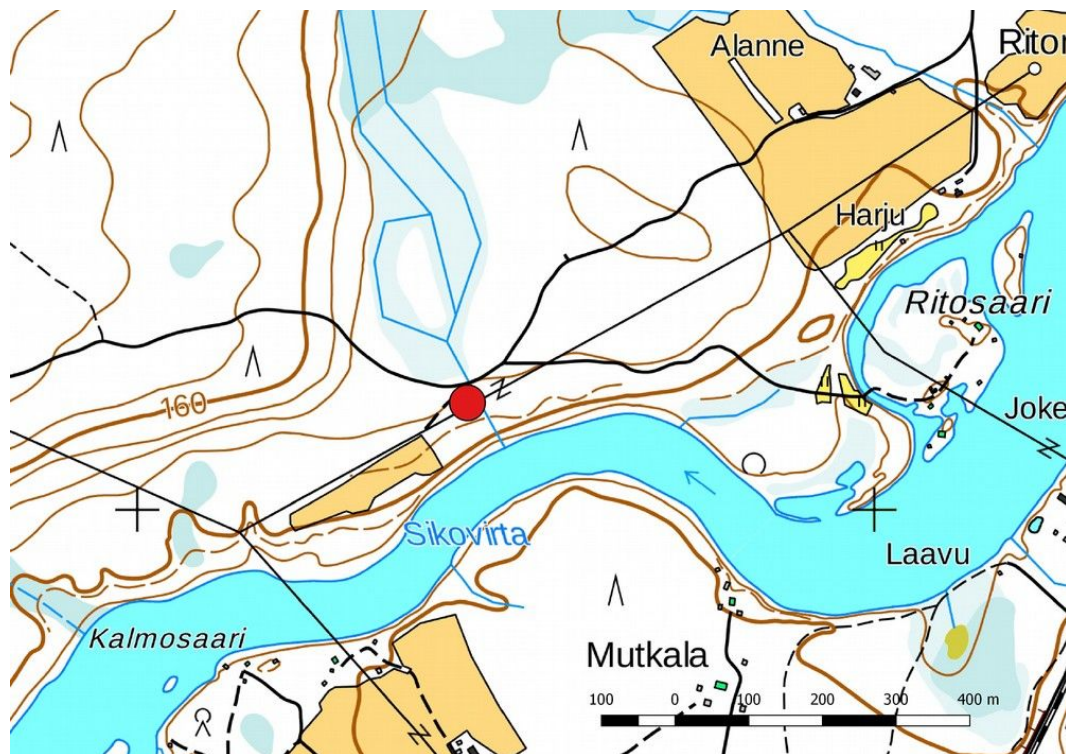
Mj-rekisteri:	1000030071
Laji:	kiinteä muinaisjäänös
Tyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	tervahaudat
Ajoitus yleinen:	historiallinen aika
Lukumäärä:	1
Paikkatiedot:	
Karttanumerot:	
TM35-lehtijako	R5132R
vanha yleislehtijako	344307
Koordinaatit:	P: 7160147 I: 562446
	z n. 145 m mpy
koord.selite:	aiempi tieto
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset:	2014 Oili Räihälä, inventointi

Kuvaus: Rekisteriportaalin kuvaus: "Sikovirran tervahauta sijaitsee Emäjoen varrella Jokikylän pohjoispuolisen Sikovirran rannalla. Alueella on pienehkö palanen valtion maata, joka jää Jokikylän kohdalla joen länsirannalle Viitostien länsipuolelle. Tervahauta on aluetta halkovan metsätien reunassa voimalinjan alla. Kuvio on varttunutta kasvatusmetsää, mutta tervahaudan kohta on voimalinjan vuoksi puoliksi puuton. Sen päällä kasvaa tiheästi pajukkoa ja koivuntaimia. Tervahautaan on myös kerätty risuja, joten näkyvyys on huono. Tervahauta on rakennettu pienen kumpareen reunalle. Se on halkaisijaltaan noin 18 m. Vallit ovat leveät ja koillisreunalta, jossa halssi sijaitsee, hyvin jyrkät. Muualla valli erottuu reilun 0.5 m korkuisena palteena. Painauma keskellä on lähes metrin syvyinen. Tervahauta on tyhjennetty aivan sen keskeltä saakka. Halssi jatkuu joitakin metrejä haudan ulkopuolelle, missä se on toista metriä syvä."

2018: Kohde oli ennallaan. Sijainti varmistettiin gps-mittauksella. Tervahauta on merkitty peruskartalle.



Kuva 10. Tervahauta Sikovirta (mj-tunnus 1000030071) kuvattuna itään.



Sikovirta.

4. Sikovirta 2

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

-
kiinteä muinaisjäännös
työ- ja valmistuspaikat
tervahaudoat
historiallinen aika
1

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

R5132R
344307
P: 7160146 I: 562475
z n. 142,50 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

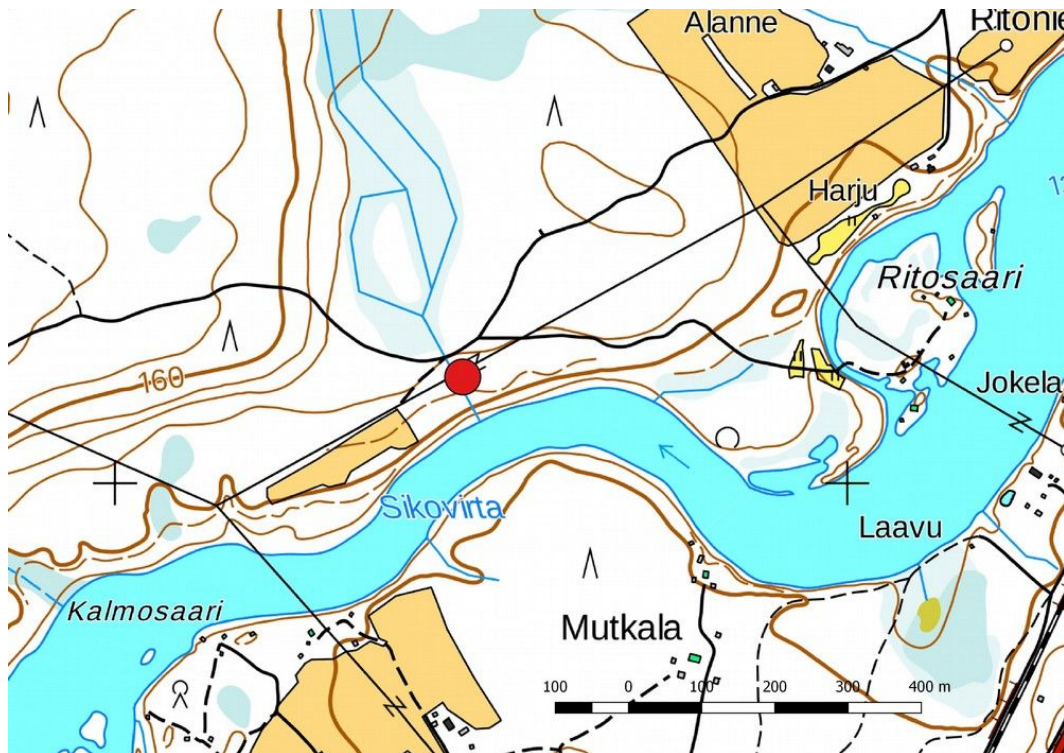
Aiemmat tutkimukset:

gps-mittaus, kuopan keskeltä
pintahavainnointi
-

Kuvas: Noin 16 m halkaisijaltaan olevan tervahauta, kuoppa n. 8 m halkaisijaltaan, halssi lounaaseen. Si-
jaitsee avohakkuualueella ja puusto on poistettu myös haudan päältä.



Kuva 11. Tervahauta Sikovirta 2 kuvattuna kaakkoon.



Sikovirta 2.



7. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus, <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Hyrynsalmi, Ristijärvi ja Suomussalmi:
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Vanha kartta, <https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/etusivu>